

YKSILÖKOHTAISEN OPISKELUHUOLLON TOTEUTTAMINEN

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisten opiskeluhoillon palveluiden järjestämisessä suositetaan varhaisen puuttumisen malleja ja madalletaan opiskelijoiden kynnystä hakea ajoissa tarvitsemaansa tukea tai palveluja. Yksilökohtaisessa opiskeluhoilossa luottamuksen suoja ja tietosuoja ovat olennaisia toiminnan edellytyksiä ja sen eettinen perusta. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa.

1.1 Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto on kokonaisvaltaista opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelua tukevaa toimintaa, johon ammatillisessa koulutuksessa sisältyvät

- opiskelijoiden terveyden ja opiskelukyvyyn edistäminen
- opiskeluyhteisön ja -ympäristön terveellisyden ja turvallisuuden edistäminen
- terveystarkastukset ja terveysneuvonta
- terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, joihin sisältyvät mahdollisten mielenterveyshäiriöiden ja päihdeongelmien varhainen toteaminen, hoito ja jatkohoitoon ohjaus
- seksuaaliterveyttä edistävät palvelut
- opiskelijalla on mahdollisuus käyttää terveyskeskuksen järjestämiä suun terveydenhuollon palveluja

Oppilaitoksen sijaintikunta järjestää opiskelijoille terveydenhoitajan terveystarkastuksen ensimmäisen opiskeluvuoden aikana ja lääkärin terveystarkastuksen ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuotena. Opiskeluterveydenhuolto on maksutonta. Osa palveluista määräytyy asiakasmaksulain mukaisesti. Terveystarkastukset ovat maksuttomia kaikille.

Terveydenhoitajan palvelut

Terveydenhoitajan vastaanotto toimii ajanvarauksella sekä ilman ajanvarausta toimivalla vastaanotolla (avovastaanotona). Tavallisia tehtäviä ovat sairauksien ennaltaehkäisyyn tai hoitoon liittyvä neuvonta ja omahoidon ohjaus, sairauksien seuranta, psykososiaalisen tuen antaminen, tapaturmien ensiapu, rokotustoiminta ja ehkäisyneuvonta.

Oppilaitoksessa työskentelevät terveydenhoitajat kartoittavat ja tukevat terveystapaamisten yhteydessä opiskelijan hyvinvointia ja työkykyä ja niihin vaikuttavia asioita. Terveydenhoitajat osallistuvat tarvittaessa opiskeluhoillon monialaisiin asiantuntijaryhmiin (OMAR) ja ohjaavat vastaanotollaan opiskelijoita ammattiin liittyvissä terveydellisissä asioissa. Tarvittaessa terveydenhoitajat käynnistävät opiskelijan tarvitsemia tukitoimia yhteistyössä eri verkostojen kanssa.

Opiskeluterveydenhoitajat osallistuvat oppilaitosten terveydellisten olojen tarkastukseen opiskelijoiden näkökulmasta joka 3. vuosi yhteistyössä ympäristöterveyden, työterveyden ja työsuojelun kanssa. Tarvittaessa tehdään lisätarkastuksia esimerkiksi opiskelijoilla ilmenneiden oireiden takia.

Lääkäripalvelut

Opiskelijoiden käytettävissä ovat oppilaitoksen sijaintikunnan terveyskeskuksen palvelut. Opiskeluterveydenhuollon lääkärille vastaanottoaika varataan terveydenhoitajalta. Erikoissairaanhoidon läheteen voi saada tarvittaessa terveyskeskuksen tai opiskeluterveydenhuollon lääkäriltä.

1.2 Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan oppimista ja hyvinvointia.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestäminen kuuluu oppilaitoksen sijaintipaikkakunnan vastuulle ja niiden järjestämistapa ja saatavuus vaihtelevat kunnittain. Työn tavoitteena on tukea opiskelijoiden hyvinvointia yhteistyössä oppilaitoksen henkilökunnan kanssa. Opiskelija voi keskustella kuraattorin tai psykologin kanssa luottamuksellisesti ja maksuttomasti opiskeluun ja omaan elämäntilanteeseen liittyvistä asioista.

Kuraattorit ja psykologit tiedottavat palveluistaan kaikille opiskelijoille opintojen aloitusvaiheessa, minkä lisäksi kuraattori- ja psykologipalveluista kerrotaan oppilaitoksen ja kuntien kotisivuilla sekä opiskelijoiden Moodle-materiaaleissa. Kuraattori- ja psykologipalvelut toimivat ajanvarausperiaatteella. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Asian kiireellisyyden arvioi kuraattori tai psykologi. Kuraattorin ja psykologin luokse voi hakeutua myös esim. vanhemman, terveydenhoitajan, opettajan tai opinto-ohjaajan välityksellä. Tarvittaessa opiskelijalle kirjoitetaan poissaolotodistus oppitunnin ajaksi. Yksilötapaamisista kertyvät asiakastiedot kirjataan kuraattorin asiakaskertomukseen tai psykologin potilaskertomukseen.

Kuraattorit ja psykologit osallistuvat henkilökohtaisen vastaanoton lisäksi erilaisiin opiskelijakohtaisiin sekä oppilaitoksen yhteisöllisiin palavereihin sekä tarvittaessa muihin opiskelijahuollon asiantuntemusta tarvitseviin asiakastilanteisiin. Kuraattorit ja psykologit voivat työskennellä työparina tai osana opiskelijan / opiskelijaryhmän tilannetta selvittävää asiantuntijaryhmää.

Psykologipalvelut

Psykologin työn tavoitteena on tukea opiskelijoiden psyykkistä hyvinvointia. Psykologiin voi ottaa yhteyttä esimerkiksi opiskeluun liittyvän stressin, oppimisen pulmien, masennuksen, ahdistuneisuuden tai yleisen pahan olon tunteiden, ihmissuhteisiin liittyvien huolien ja erilaisten kriisitilanteiden vuoksi.

Psykologilla käyntien määrä ja tiheys vaihtelevat yksilöllisesti. Tarpeen mukaan opiskelija ohjataan jatkotutkimuksiin tai -hoitoon, tai muihin palveluihin. Psykologille voi varata ajan puhelimitse, Wilman kautta tai henkilökohtaisesti asioimalla. Yhteystiedot löytyvät www.sakky.fi -sivustolta yhteystiedot-sivulta hakusanalla psykologi.

Kuraattoripalvelut

Kuraattorit vastaavat oppilaitoksen sosiaalityön palveluista. He ohjaavat ja auttavat opiskelijaa erilaisissa elämäntilanteissa, kuten itsenäistymiseen, asumiseen, toimeentuloon, mielenterveyteen, arjenhallintaan, opiskelukuntoon ja opiskelunvalmiuksiin liittyvissä asioissa. Kuraattorit tiedottavat opiskelijoiden käytettävissä olevista palveluista sekä tarvittaessa ohjaavat opiskelijoita erilaisten palveluiden piiriin ja opiskelukyvyyn arviointiin.

Kuraattoreille voi varata ajan puhelimitse, Wilman kautta, sähköpostilla tai henkilökohtaisesti asioimalla. Yhteystiedot löytyvät www.sakky.fi -sivustolta yhteystiedot-sivulta hakusanalla kuraattori.

1.3 Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito

Monialaisen asiantuntijaryhmän (OMAR) asettaminen ja käytänteet

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti yksittäisen opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoollon palveluiden järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijä, jolla herää huoli opiskelijan tilanteesta. Monialaiseen asiantuntijaryhmään kutsutaan tapauskohtaisesti opiskelijan asian käsittelyn kannalta keskeiset asiantuntijat. Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoollosta vastaavalle

viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. (L1287/2013 23 §).

Asian käsittely monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan suostumukseen. Asiantuntijaryhmän kokoamiseen tarvittava opiskelijan tai huoltajan suostumuslomake täytetään aina ennen asiantuntijaryhmän kokoontumista, ensisijaisesti jo sovittaessa opiskelijan kanssa ryhmän koolle kutumisesta. Mikäli tämä ei ole mahdollista, suostumus kirjoitetaan kokoontumisen aluksi. Asiantuntijaryhmän kokoaja vastaa suostumuksen hankkimisesta.

Ellei opiskelijalla ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, suostumuksen antaa huoltaja. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskelijahuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Suostumus on tulostettavissa Wilmasta ja Intrasta ja sen säilyttää koulutuspäällikkö tai opinto-ohjaaja alakohdistaisten käytäntöjen mukaisesti.

1.4 Yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön dokumentointi

Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat opiskelijan yksilötapaamiset potilaskertomukseen ja muihin tarpeellisiin terveydenhuollon potilasasiakirjoihin. Kuraattorit kirjaavat yksilötapaamisissa kertyvät asiakastiedot opiskeluhoitotyön kuraattorin asiakaskertomukseen.

1.5 Opiskeluhoitokertomusten laatiminen ja säilytys

Opiskeluhoitotyön monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään yksittäisen opiskelijan opiskeluhoitotyön tarvetta. Ryhmän jäsenten toteuttaessa jo suunniteltuja ja sovittuja yksilöllisiä opiskeluhoitotyön tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuunkantajan on kirjattava ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot opiskeluhoitokertomukseen.

Savon koulutuskuntayhtymä ylläpitää rekisterinpitäjänä monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan oppilaitoksen toteuttamassa monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhoitotyössä laadittavat muistiot, jotka muodostavat opiskelijakohtaisen opiskeluhoitokertomuksen.

Opiskeluhoitotyön monialaisen asiantuntijaryhmän (OMAR) muistio kirjataan Wilmaan tukivälilehdelle. Opettaja / henkilökunnan jäsen pääsee kirjaamaan opiskelijalle uuden opiskelijahuitokertomuksen Wilmassa.

- Valitaan navigointipalkista *Opiskelijat*
- Klikataan sen luokan linkkiä, johon opiskelija kuuluu
- Valitaan kyseinen opiskelija
- Avautuu opiskelijan sivu, jonka navigointivalikosta valitaan *Tuki*
- Klikataan otsikon *Muistiot vierestä Lisää uusi* □ *Monialaisen asiantuntijaryhmä muistio (OMAR)*

Tallennetun muistion näkevät ja muokkaus-oikeuden saavat vain he, jotka on ilmoitettu kokoukseen osallistuneiksi. Muistioita säilytetään Wilma-tietojärjestelmässä 10 vuoden ajan. Monialaisen opiskeluhoitotyön asiantuntijaryhmän muistioon kirjataan seuraavat opiskelijaa koskevat tiedot:

- nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- asian aihe ja vireille panija
- opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet
- tiedot asian käsittelystä kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
- toteutetut toimenpiteet
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.

Opiskelijalla ja alaikäisen opiskelijan huoltajalla on oikeus saada tietää mitä tietoja opiskelijasta on rekistereihin ja kertomuksiin merkitty ja kenelle tietoja on luovutettu. Mikäli sivulliselle annetaan opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Tietojen luovuttajan on varmistuttava siitä, että myös tietojen vastaanottaja huolehtii tietojen käsittelystä asianmukaisesti.

1.6 Opiskelukyvyn arviointi

Kun opettajalla tai muulla oppilaitoksessa työskentelevällä henkilöllä herää huoli opiskelijan opiskelukyvystä väsymyksen, mielenterveyden, päihteiden käytön tai muun vastaavan syyn vuoksi, on tilanne arvioitava sekä työturvallisuuden, että opiskelijan hoitoon ohjaamisen näkökulmista. Tilanteessa, jossa huoli opiskelukyvystä herää, on arvioitava *voiko opiskelija osallistua opetukseen*. Tärkeintä on tunnistaa tilanne ja arvioida välittömän avun tarve. Jos mahdollista, arviointi tehdään aina yhdessä työparin kanssa.

Akuutti tilanne

Akuutissa tilanteessa opiskelijan kyky opiskella on alentunut niin, ettei häntä voida työturvallisuussyistä pitää opetuksessa. Merkkejä ovat mm. sekavuus, uneliaisuus, tokkuraisuus, voimakas pelko- tai ahdistustila, voimakas ylivierittynäisyys tai hermostuneisuus ja aggressiivisuus.

Opiskelijan henkilöllisyys todetaan ja opettaja arvioi opiskelijan tilanteen yhdessä toisen henkilöstön jäsenen, terveydenhoitajan, kuraattorin tai psykologin kanssa. Mikäli opiskelija on vaaraksi itselleen tai muille, tai on välittömän avun tarpeessa, soimitaan hätänumeroon 112. Tilanteen arvioineet henkilöt päättävät yhdessä, voiko täysi-ikäisen opiskelijan lähettää yksin pois oppilaitoksesta vai tuleeko hänet ohjata opiskeluterveydenhuollon tai kiireellisissä tapauksissa terveyskeskuksen päivystykseen. Alaikäisen opiskelijan tilanteessa otetaan aina yhteyttä huoltajaan ja pyydetään huoltajaa noutamaan lapsensa. Oppilaitos vastaa opiskelukyvottoman opiskelijan turvallisuudesta, kunnes huoltaja tai tarvittaessa joku viranomaisesta ottaa hänet vastuulleen. Tilanteesta laaditaan muistio, joka lähetetään koulutuspäällikölle.

Akuutin tilanteen ratkeamisen jälkeen asiaa käsitellään opiskelijan ja opiskelijan huoltajien kanssa tai monialalaisessa asiantuntijaryhmässä (OMAR) opiskeluhoillon ja mahdollisten muiden toimijoiden kesken. Tarvittaessa opiskelija ohjataan opiskeluterveydenhuollon piiriin opiskelukunnon arvioimiseksi. Jatkotoimenpiteistä tehdään selkeä suunnitelma, jonka toteuttamiseen asianosaiset sitoutuvat. Mikäli on syytä epäillä huumausaineiden käyttöä, toimitaan Opiskelijan päihdeohjelman toimintaohjeiden mukaisesti. Jos opiskelija jää pidemmälle sairauslomalle, huolehditaan opintojen väliaikaisesta keskeyttämisestä. Väliaikaisesta keskeytyksestä päätöksen tekee koulutuspäällikkö.

Kun huoli on jatkunut pidemmän aikaa

Huoli opiskelijan opiskelukyvystä voi kehittyä akuuttia tilannetta hitaammin, pidemmän ajan kuluessa. Huolen aiheena voivat olla mm. runsaat selvittämättömät poissaolot, jatkuva väsymys, alakuloisuus tai muutokset käytöksessä tai olemuksessa.

Kun opiskelijan opiskelukyvystä on jatkuva huoli, otetaan yhteyttä tutoropettajaan, joka keskustelelee tilanteesta opiskelijan ja huoltajan kanssa. Keskustelussa pyritään selvittämään tuen tarve ja ohjaamaan opiskelija opiskeluhoillon palveluiden piiriin. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (OMAR), jonka tarkoituksena on selvittää opiskelijalle tarpeenmukaiset tukitoimet. Opiskelija voidaan ohjata terveydenhuollon tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Mikäli on syytä epäillä huumausaineiden käyttöä, toimitaan Opiskelijan päihdeohjelman toimintaohjeiden mukaisesti. Jos opiskelija jää pidemmälle sairauslomalle, huolehditaan opintojen väliaikaisesta keskeyttämisestä. Väliaikaisesta keskeytyksestä päätöksen tekee koulutuspäällikkö.

Opiskelija voidaan määrätä ns. SORA-tutkinnoissa terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittämiseksi tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este. Koulutuksen järjestäjä vastaa määrittämisestä tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten koulutuksen jär-

jestäjän osoittaman lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä. Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toisilta koulutuksen järjestäjältä. Tutkintokohtaisista terveydentila- ja toimintakykyvaatimuksista tiedotetaan www.sakky.fi sekä opintopolku.fi -sivuilla.

1.7 Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukainen yhteistyö

Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

Koulutuksen järjestäjän edustajilla on velvollisuus ohjata opiskelijat hakemaan sosiaalipalveluja tai otettava yhteys kunnan sosiaalihuoltoon yhdessä opiskelijan / huoltajan kanssa, jos opiskelijan sosiaalihuollon tarve on ilmeinen. Jos opiskelijan / huoltajan suostumusta ei voida saada, laki velvoittaa kuitenkin olemaan yhteydessä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen salassapitosäännösten estämättä, jos henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan (L1301/2014 35 §). Yhteystiedot kuntien sosiaalityöhön löytyvät kuntien sosiaalipalveluiden internetsivuilta.

Lastensuojeluilmoitus ja sen kirjaaminen

Koulutuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä (L417/2007 25 §). Ilmoituksen voi tehdä silloin kun havaitsee, tai saa tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Ilmoituksen tekemisestä voi konsultoida oppilaitoksen kuraattoria.

Ilmoituksen tekemisen taustalla voi olla hyvin erilaisia seikkoja, kuten lapsen tarpeiden laiminlyönti, lapsen heitteillejättö, lapsen pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai niiden epäily tai uhka, lapsesta huolehtivan aikuisen päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus tai oman hoidon laiminlyöminen. Myös arjen tukiverkon puuttuminen voi johtaa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, jos lapsen hyvinvointi vaarantuu sen vuoksi. Lisäksi ilmoituksen aiheena voivat olla lapsen oma päihteiden käyttö, mielenterveyden ongelma, rikoksilla oireilu tai lapsen itsetuhoisuus.

Lastensuojeluilmoituksen tekemisestä keskustellaan aina koulutuspäällikön kanssa. Lukiossa ilmoituksen tekemisestä keskustellaan lukion johtajan tai hänen varahenkilönsä kanssa. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse tai kirjallisesti. Tietojen arkaluontoisuuden vuoksi ilmoitusta ei pidä tehdä sähköpostitse. Lastensuojeluilmoituksen tekijän on kerrottava:

- tiedossaan olevat lapsen henkilötiedot ja
- ilmoituksen syy (perusteet, syyt ja tapahtumat ilmoituksen tekemiselle)
- lisäksi voidaan kertoa, onko lapselle tai tämän huoltajalle kerrottu ilmoituksen tekemisestä.

Samojen tapahtumien perusteella ei tarvitse tehdä erillistä lastensuojeluilmoitusta, jos ilmoitusvelvollinen taho on jo ottanut yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen ja ilmoittanut sosiaalihuoltolain mukaisesta sosiaalihuollon tarpeesta.

Jos lastensuojeluilmoitus tehdään osana opiskeluhuollon toimenpiteitä, se kirjataan ilmoituksen tekijän mukaisesti opiskeluhuoltokertomukseen, potilaskertomukseen tai kuraattorin asiakaskertomukseen. Jos kysymys ei opiskeluhuollollisten toimenpiteiden osana tehdystä ilmoituksesta, ilmoitus kirjataan koulutuksen järjestäjän Wilmaan.